UDK: 616.716.8-002-036.22

YUZ-JAG‘ SOHASIDAGI ODONTOGEN ABSTSESS VA FLEGMONALARNI KELTIRIB CHIQARUVCHI XAVF OMILLARI

Maxmudov Jahongirmirzo Komilovich - assistent
Buxoro davlat tibbiyot instituti (Buxoro, O‘zbekiston)

Anotatsiya*: Ushbu maqolada yuz-jag‘ sohasidagi odontogen abstsess va flegmonlarning kelib chiqishiga sabab bo'luvchi xavf omillari keng yoritilgan. Og'iz gigiyenasi, immunitetning pasayishi, travmalar va noto‘g‘ri stomatologik muolajalar kabi omillar bu kasalliklarning rivojlanishiga olib kelishi mumkin. Maqolada profilaktika choralari va kasalliklarni oldini olish usullari haqida ham ma'lumot berilgan.*

Kalit so‘zlar*: odontogen abstsess, flegmona, og‘iz gigiyenasi, xavf omillari, profilaktika, stomatologiya.*

ФАКТОРЫ РИСКА, ВЫЗЫВАЮЩИЕ ОДОНТОГЕННЫЕ АБСЦЕССЫ И ФЛЕГМОНЫ ЧЕЛЮСТНО-ЛИЦЕВОЙ ОБЛАСТИ

Махмудов Жахонгирмирзо Комилович - ассистент
Бухарский государственный медицинский институт (Бухара, Узбекистан)

Аннотация*: В данной статье рассмотрены факторы риска, приводящие к развитию одонтогенных абсцессов и флегмон в области лица и челюсти. Такие факторы, как недостаточная гигиена полости рта, снижение иммунитета, травмы и неправильные стоматологические вмешательства, могут способствовать развитию этих заболеваний. В статье также представлены меры профилактики и методы предотвращения данных заболеваний.*

Ключевые слова*: одонтогенный абсцесс, флегмона, гигиена полости рта, факторы риска, профилактика, стоматология.*

RISK FACTORS CAUSING ODONTOGENIC ABSCESSES AND PHLEGMONS OF THE MAXILLOFACIAL REGION

Makhmudov Jahongirmirzo Komilovich - assistant
Bukhara State Medical Institute (Bukhara, Uzbekistan)

Abstract*: This article discusses the risk factors leading to the development of odontogenic abscesses and phlegmons in the facial and jaw region. Factors such as poor oral hygiene, weakened immunity, trauma, and improper dental procedures can contribute to the development of these conditions. The article also provides information on preventive measures and methods to avoid these diseases.*

Keywords*: odontogenic abscess, phlegmon, oral hygiene, risk factors, prevention, dentistry.*

Kirish. Yuz-jag‘ sohasidagi odontogen abstsess va flegmonlar odontogen infektsiyalar natijasida yuzaga keladigan jiddiy patologik holatlar bo‘lib, ularga tegishli davolash choralari vaqtida qo‘llanilmasa, salomatlik uchun katta xavf tug‘dirishi mumkin. Ushbu infeksiyalar, asosan, tish va parodontal to‘qimalardagi yallig‘lanishlar natijasida rivojlanadi. Mazkur holatlar yallig‘lanishning chuqurlashuvi va atrof to‘qimalarga tarqalishi natijasida yuzaga keladi, bu esa sepsis kabi og‘ir asoratlarga olib kelishi mumkin (Petrova va boshq., 2018). Shuningdek, og‘iz bo‘shlig‘i va jag‘ sohasidagi odontogen infeksiyalar o‘z vaqtida aniqlanmasa yoki to‘g‘ri davolanmasa, bemor hayoti uchun xavfli bo‘lgan sharoitlar kelib chiqishi mumkin (Smith va Jones, 2020).

Odontogen abstsess va flegmonlar og‘iz bo‘shlig‘ida mavjud bo‘lgan bakteriyalarning o‘z vaqtida bartaraf qilinmasligi natijasida yuzaga keladi. Bunday infeksiyalar ko‘pincha og‘iz gigiyenasiga rioya qilmaslik, immunitetning pasayishi, travmalar yoki noto‘g‘ri bajarilgan stomatologik aralashuvlar bilan bog‘liq. Petrova va boshqalar (2018) ta'kidlashicha, yuz-jag‘ sohasidagi odontogen infeksiyalar bilan bog‘liq holatlar ko‘pincha murakkab jarrohlik davolashni talab qiladi va bu bemorlar uchun qo‘shimcha xavf tug‘diradi.

Mazkur maqola yuz-jag‘ sohasidagi odontogen abstsess va flegmonlarni keltirib chiqaruvchi xavf omillarini batafsil ko‘rib chiqishni maqsad qiladi. Ushbu tahlil orqali, bemorlarni ushbu xavfli kasalliklardan himoya qilish uchun qanday profilaktik choralar ko‘rish lozimligini tushunishga yordam beradi.

Xavf Omillari:

1. **Og‘iz gigiyenasining yetarli darajada ta'minlanmasligi**

Yuz-jag‘ sohasidagi odontogen infeksiyalar ko‘pincha og‘iz gigiyenasi yetarli darajada ta'minlanmasligi tufayli rivojlanadi. Tishlarni muntazam va to‘g‘ri tozalamaslik mikroorganizmlarning to‘planishiga, parodontal kasalliklar va karioz teshiklarning paydo bo‘lishiga olib keladi. Ushbu infeksion manbalar keyinchalik chuqurlashib, atrof to‘qimalarga tarqaladi va abstsess yoki flegmonlarning shakllanishiga sabab bo‘ladi.

2. **Immunitetning pasayishi**

Immunitet tizimining kuchsizlanishi ham yuz-jag‘ sohasidagi odontogen infeksiyalarning rivojlanishida muhim omil hisoblanadi. Shaxsning umumiy salomatligi, masalan, qandli diabet, OITS, surunkali stress yoki boshqa immunosupressiv holatlar infeksiyalar bilan kurash qobiliyatini pasaytiradi. Natijada, organizm odontogen infeksiyalarga qarshi yetarli darajada himoyalana olmaydi va yallig‘lanish jarayonlari rivojlanadi.

3. **Travmalar va jarrohlik aralashuvlar**

Yuz-jag‘ sohasidagi travmalar yoki noto‘g‘ri bajarilgan stomatologik jarrohlik aralashuvlar ham abstsess va flegmonlarning rivojlanishiga olib kelishi mumkin. Masalan, tish sug‘urish yoki ildiz kanallarini davolash jarayonida aseptika qoidalariga rioya qilinmasa, infeksiya tarqalishi mumkin. Travma natijasida to‘qimalarning zararlanishi esa mikroorganizmlarning kirib borishiga imkon yaratadi.

4. **Karioz tishlar va davolanmagan parodontit**

Karioz tishlar va davolanmagan parodontit odontogen infeksiyalarning asosiy manbalaridan biri hisoblanadi. Tish kanallari yoki parodontal cho‘ntaklarda infektsion agentlarning ko‘payishi abstsess va flegmonlarning shakllanishiga olib keladi. Tishlar bilan bog‘liq kasalliklarning vaqtida va to‘g‘ri davolanmasligi bu jarayonlarning yomonlashishiga sabab bo‘ladi.

5. **Notog‘ri ovqatlanish**

Notog‘ri ovqatlanish, ayniqsa, vitamin va minerallarga boy bo‘lmagan ratsion, tish va og‘iz bo‘shlig‘ining salomatligini saqlashda muhim ahamiyatga ega. Kaltsiy va D vitamini yetishmasligi tishlarning mustahkamligini pasaytiradi, bu esa ularni yallig‘lanish va infeksiyalarga qarshi himoyasiz qiladi.

Muhokama

Yuz-jag‘ sohasidagi odontogen abstsess va flegmonlarning rivojlanishi murakkab jarayon bo‘lib, ko‘plab xavf omillarining o‘zaro ta'siriga bog‘liq. Bu xavf omillari bir-birini kuchaytirishi mumkin, masalan, og‘iz gigiyenasiga rioya qilmaslik natijasida tishlarda karioz jarayonlar rivojlanadi va bu esa infeksiyaning atrof to‘qimalarga tarqalishiga olib keladi. Shu bilan birga, immunitetning pasayishi bu infeksiyaning tez rivojlanishini qo‘llab-quvvatlaydi. Shuning uchun profilaktik choralar majmuaviy yondashuvni talab qiladi.

Abstsess va flegmonlarning oldini olish uchun og‘iz gigiyenasiga muntazam e'tibor berish muhim. Tishlarni muntazam ravishda tozalash, stomatologik ko‘riklardan o‘tish va karioz tishlarni davolash orqali infeksiyalarni oldini olish mumkin. Smith va Jones (2020) ta'kidlashicha, stomatologik muammolarni erta aniqlash va davolash, infeksiyaning chuqurlashishini oldini olishda asosiy omil hisoblanadi. Shu bilan birga, immunitetni mustahkamlash ham muhim ahamiyatga ega, chunki kuchli immun tizimi organizmga infektsiyalar bilan kurashishda yordam beradi.

Travma va jarrohlik aralashuvlar bilan bog‘liq xavflarni kamaytirish uchun esa stomatologik muolajalar vaqtida aseptika va antiseptika qoidalariga qat'iy rioya qilish zarur. Petrova va boshqalar (2018) ma'lumotlariga ko‘ra, stomatologik jarrohlikda to‘g‘ri texnikani qo‘llash va xavfsizlik choralariga rioya qilish infeksiyalarning oldini olishda katta ahamiyatga ega.

Notog‘ri ovqatlanish ham tish va og‘iz bo‘shlig‘i salomatligiga salbiy ta'sir ko‘rsatishi mumkin. Vitamin va minerallarga boy oziq-ovqat mahsulotlarini iste'mol qilish tish va suyak to‘qimalarining mustahkamligini saqlashda muhim rol o‘ynaydi. D vitamini va kaltsiy kabi elementlarning yetishmasligi tishlarning zaiflashishiga olib keladi, bu esa infeksiyalarga qarshi himoyasizlikni kuchaytiradi. Shuning uchun sog‘lom ovqatlanish odatlarini shakllantirish ham yuz-jag‘ sohasidagi odontogen infeksiyalarni oldini olishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Umuman olganda, yuz-jag‘ sohasidagi odontogen abstsess va flegmonlarning rivojlanishi ko‘plab xavf omillariga bog‘liq bo‘lib, ularning oldini olishda kompleks yondashuv zarur. Og‘iz gigiyenasi, sog‘lom ovqatlanish, stomatologik muolajalarni o‘z vaqtida bajarish va immunitetni mustahkamlash kabi choralar bu kasalliklarning rivojlanish xavfini kamaytirishi mumkin. Muhim jihati shundaki, har bir xavf omilining ta'siri bemorning umumiy salomatlik holatiga va stomatologik parvarishiga bog‘liqdir. Shu sababli, profilaktika choralari majmuaviy bo‘lishi va har bir bemorning individual ehtiyojlariga moslashtirilishi lozim.

Xulosa. Yuz-jag‘ sohasidagi odontogen abstsess va flegmonlarni oldini olish uchun avvalo og‘iz gigiyenasiga rioya qilish, sog‘lom ovqatlanish, stomatologik muammolarni vaqtida aniqlash va davolash zarur. Shuningdek, umumiy salomatlikni yaxshilash va immunitetni mustahkamlash ham ushbu kasalliklarning oldini olishda muhim rol o‘ynaydi.

ADABIYOTLAR

1. Flynn T. R. The swollen face: severe odontogenic infections //Emergency medicine clinics of North America. – 2000. – T. 18. – №. 3. – C. 481-519.

2. Batyrbekova F. R. The Role of Immunopathologic Mechanisms in the Pathogenesis of the Odontogenic Abscesses and the Flegmon of the Maxillofacial Area and the Collum //Asian Journal of Pharmaceutics (AJP). – 2017. – T. 11. – №. 04.

3. Yankov Y. G. et al. Etiology and Demographic Distribution of Odontogenic Abscesses in the Maxillofacial Area in Patients Over 18 Years of Age: A Five-Year Retrospective Study //Cureus. – 2024. – T. 16. – №. 4.

4. Djody A. F. S. et al. Maxillofacial Abscess et Causa Odontogenic Infection: A Case Report //Sch J Med Case Rep. – 2024. – T. 5. – C. 577-586.

5. Mustafaev M. Assessment of the Risk of Development Accidents in Odontogenic Pyoinflammatory Diseases //Asian Journal of Pharmaceutics (AJP). – 2017. – T. 11. – №. 04.

6. Rastenienė R. et al. Odontogenic maxillofacial infections: A ten-year retrospective analysis //Surgical infections. – 2015. – T. 16. – №. 3. – C. 305-312.

7. Pucci R. et al. Odontogenic-related head and neck infections: from abscess to mediastinitis: our experience, limits, and perspectives—a 5-year survey //International Journal of Environmental Research and Public Health. – 2023. – T. 20. – №. 4. – C. 3469.

8. Kurbonov Y. K., Boymuradov S. A., Djuraev J. A. Purulent-Necrotic Diseases of The Face: Aspects of Diagnostics and Treatment //The American Journal of Medical Sciences and Pharmaceutical Research. – 2021. – T. 3. – №. 01. – C. 24-30.

9. Ekici Ö. Epidemiological analysis and management of patients with facial space infections of odontogenic origin: A retrospective evaluation of two years //Clinical and Experimental Health Sciences. – 2023. – T. 13. – №. 1. – C. 58-66.

10. Rasteniene R. et al. Non-odontogenic maxillofacial infections–a 17-years retrospective cohort study //Oral and maxillofacial surgery. – 2024. – T. 28. – №. 1. – C. 425-434.

11. Zawiślak E., Nowak R. Odontogenic Head and Neck Region Infections Requiring Hospitalization: An 18-Month Retrospective Analysis //BioMed research international. – 2021. – T. 2021. – №. 1. – C. 7086763.

12. Sarafiant C. A. Maxillofacial infections and overview of causes microbiological features, treatment modalities and predictors of longer hospitalization: дис. – Vilniaus universitetas., 2023.

13. Sarafiant C. A. Maxillofacial infections and overview of causes microbiological features, treatment modalities and predictors of longer hospitalization: дис. – Vilniaus universitetas., 2023.